

Sionismus a nacismus: doslova dvě strany jedné mince

V září 1934 zahájil propagandistický deník Josepha Goebbelse *Der Angriff* (Útok) speciální rubriku: dvanáctidílný cestopis důstojníka SS Leopolda von Mildensteina popisující jeho návštěvu Palestiny se sionistickým představitelem Kurtem Tuchlerem. K propagaci série nechal Goebbels v Norimberku razit pamětní bronzovou medaili: jedna strana nesla Davidovu hvězdu s nápisem „*Ein Nazi fährt nach Palästina*“ („Nacista cestuje do Palestiny“), druhá strana hákový kříž s frází „*Und erzählt davon im Angriff*“ („A vypráví o tom v *Der Angriff*“).

Tato medaile zachytila pomíjivou, přesto však pozoruhodnou realitu: nacističtí představitelé a sionističtí vůdci sdíleli zájem o židovskou emigraci do Palestiny. Nacisté chtěli Německo *judenrein* (bez Židů); sionisté chtěli osídlit svůj budoucí stát. Jejich spolupráce, pragmatická a oportunistická, vzkvétala během třicátých let.

Kontext: Evropské nacionalismy a vyloučení Židů

Devatenácté století bylo svědkem vzestupu **etnonacionalismu** – přesvědčení, že každý národ (definovaný etnicitou, jazykem a „krví“) by měl žít ve svém vlastním státě. To byl ideologický pohon pro sjednocení Itálie a Německa a nacionalistická povstání v Rakousko-Uhersku a Osmanské říši.

Menšinové skupiny trpěly pod tímto novým pořádkem:

- **Romové** byli vyháněni, stereotypizováni a později nacisty cíleni na vyhlazení.
- **Poláci** byli potlačováni germanizací v Prusku a rusifikací v carském impériu.
- **Češi, Slováci, Ukrajinci, Jižní Slované** byli potlačováni v Rakousko-Uhersku.
- **Arméni** byli masakrováni a podrobeni genocidě v Osmanské říši.
- **Baskové, Katalánci, Bretonci, Korsičané** byli potlačováni ve Španělsku a Francii.
- **Srbové, Dánové, Finové, Balti** byli asimilováni nebo potlačováni pod pruskou nebo ruskou nadvládou.

Většina těchto skupin reagovala bojem za práva nebo nezávislost. Sionismus naopak tvrdil, že řešením židovského útlaku není rovnost v Evropě, ale kolonizace Palestiny.

Antisemitismus jako předpoklad sionismu

Antisemitismus byl rozšířený dlouho před nacisty:

- **Německo:** Wilhelm Marr vytvořil slovo „antisemitismus“ v 70. letech 19. století.
- **Francie:** Dreyfusova aféra odhalila hluboký antisemitismus.

- **Rusko:** Pogromy (1881–1905) vyhnaly stovky tisíc Židů do exilu.
- **Rakousko:** Starosta Vídně Karl Lueger vybudoval svou kariéru na antisemitizmu.
- **Maďarsko, Rumunsko, Polsko:** Krvavé pomluvy, kvóty, pogromy.

Sionisté interpretovali antisemitismus jako potvrzení, že Židé do Evropy nepatří. Herzlův *Der Judenstaat* (1896) uzavřel: antisemitismus nikdy nezmizí, a proto Židé potřebují vlastní stát.

Sionisticko-nacistická konvergence

Memorandum z roku 1933

Dne 21. června 1933 zaslala Sionistická federace Německa (ZVfD) memorandum Adolfu Hitlerovi. Prohlásilo:

„Na základě nového státu, který ustanovil princip rasy, si přejeme začlenit naši komunitu do celkové struktury tak, aby i pro nás, v oblasti nám přidělené, byla možná plodná činnost pro vlast... Protože i my jsme proti smíšeným manželstvím a prosazujeme zachování čistoty židovské skupiny.“

Dohoda Haavara (1933–1939)

Dne 25. srpna 1933 podepsalo nacistické Německo a Židovská agentura dohodu Haavara („Převod“).

- **Mechanismus:** Němečtí Židé ukládali aktiva do německých bank; peníze byly použity na nákup německého zboží, exportovaného do Palestiny. Emigranti obdrželi výtěžek v Palestině v místní měně.
- **Výsledek:** Přibližně 60 000 německých Židů emigrovalo do Palestiny podle Haavary.
- **Dopad:** Podpořil německý export a sionistický rozvoj, přičemž oslabil mezinárodní židovský bojkot.

Der Angriff a cesta Mildensteina–Tuchlera

Na jaře 1933 oslovil **Kurt Tuchler**, sionistický představitel, důstojníka SS **Leopolda von Mildensteina**, aby podpořil emigraci prostřednictvím pozitivního nacistického mediálního pokrytí. Mildenstein a jeho manželka cestovali s Tuchlerovými po Palestině, navštívili Tel Aviv, kibuce, údolí Jizreel, Safed, Hebron a Jeruzalém.

Cesta vyústila v sérii „*Ein Nazi fährt nach Palästina*“ („Nacista cestuje do Palestiny“), serializovanou v *Der Angriff* od **26. září do 9. října 1934**.

„*Ein Nazi fährt nach Palästina*“ (1934)

Nacista cestuje do Palestiny a vypráví o tom v Der Angriff

Každý díl obsahoval fotografie sionistických osad a průkopníků. Níže jsou vybrané ukázky.

Část 1 – *Aufbruch nach Erez Israel* (26. září 1934)

„Na berlínském nádraží nastupovali židovští mladíci do vlaku. Zpívali hebrejské písně, jejich hlasy byly plné optimismu. Křičeli své rozloučení: *Šalom!* ... Byl to volání národa, který se vydává budovat znovu.“

Část 2 – *Ankunft in Haifa* (27. září 1934)

„V přístavu Haifa se tlačili arabští nosiči, křičeli a chamtivě se zmocňovali zavazadel. Naproti tomu nás židovští úředníci imigrační kanceláře přijali s pořádkem a disciplínou, jejich dokumenty byly pečlivě připraveny.“

Část 3 – *Tel Aviv, die jüdische Stadt* (28. září 1934)

„Zde žijí pouze Židé, zde pracují pouze Židé, zde obchodují, koupou se a tančí pouze Židé. Jazykem města je hebrejščina – starobylý jazyk, znovu oživený – přesto je město samo moderní a západní, se širokými ulicemi a atraktivními obchody. Všude se staví, aby vyhověly rostoucí populaci.“

„Velká většina Židů v Palestině jsou optimističtí, tvrdě pracující, idealističtí lidé, kteří hodlají budovat zemi svým vlastním potem – přesný opak stereotypu obvykle přikládáného Židům.“

Část 4 – *Die Kibbuzim und das Land* (29. září 1934)

„Na kibucu pracuje každá ruka: muži, ženy i děti. Bažinatá půda je odvodňována, sady sázeny, stodoly stavěny. Zde se rodí nový typ Žida – zakořeněný v půdě, blízký zemi.“

Část 5 – *Ben Shemen und die Jugend* (30. září 1934)

„V mládežnické kolonii Ben Shemen jsou mladí průkopníci cvičeni nejen ve studiu, ale i v práci. Orávají půdu, starají se o dobytek a pochodují s disciplínou. V jejich očích svítí duch budoucnosti.“

Část 6 – *Die Jesreel-Ebene* (1. října 1934)

„V údolí Jizreel jsem potkal Ben-Guriona, vůdce mezi osadníky. Kolem nás se z bažin a divočiny stala úrodná zemědělská půda. Osadníci zde žijí společně, sdílejí vše, s přesvědčením, že vytvářejí nový národ.“

Část 7 – *Arabische Düfte* (2. října 1934)

„Několik starých žen sedí naproti mně. Velmi staré už nejsou zahalené, i když byste si přáli, aby byly... a tyto špinavé děti. Autobus se bídne kolébá. Malá dívka dostane nevolnost z jízdy. Už nás obklopovaly arabské vůně, ale teď se to stalo nesnesitelným. I my vystrčíme hlavy z okna.“

Část 8 – *Safad und der Norden* (3. října 1934)

„V Safedu je atmosféra napjatá. Arabové demonstrují proti Britům, mávají pěstmi a křičí. Židé ve své malé čtvrti zůstávají za hlídanými dveřmi. Zde je jasné vidět: Arab odporuje pokroku.“

Část 9 – *Hebron und die Vergangenheit* (4. října 1934)

„Prošli jsme spálenou židovskou čtvrtí v Hebronu. Ruiny stály jako připomínka krvavých dnů roku 1929, kdy arabský dav zaútočil na své sousedy. Kameny zčernalé ohněm, prázdné domy, ticho tam, kde kdysi vzkvétal židovský život.“

Část 10 – *Jerusalem und die heiligen Stätten* (5. října 1934)

„U Zdi nářků Židé mumlali modlitby. Arabové procházeli kolem a vysmívali se, křičeli a posmívali se, narušovali jejich oddanost. Večer jsem navštívil shromáždění židovských spisovatelů v Jeruzalémě – salón plný rozhovorů, kde se stará tradice setkala s mladistvou obnovou.“

Část 11 – *Die Zukunft des Landes* (6. října 1934)

„Palestina má kapacitu přijmout ještě mnoho tisíc lidí. Již dosažený pokrok ukazuje, co lze dokázat, když se idealismus a práce spojí. Britové však váhají, bojí se nepokojů, a Arabové jsou stále neklidnější.“

Část 12 – *Eine Lösung der Judenfrage?* (9. října 1934)

„V Palestině nachází židovská otázka své řešení. Zde se Žid stává produktivním, tvořivým, spojeným s půdou. Problém, který tíží Evropu, nachází uzdravení v půdě Erec Jisrael.“

Od Mildensteina k Eichmannovi

Do roku 1935 se Adolf Eichmann připojil k Mildensteinovu oddělení. Studoval Herzlův *Der Judenstaat*, učil se hebrejštinu a jidiš a označil se za „sionistu“ – ne z přesvědčení, ale jako prostředek k podpoře emigrace jako řešení „židovské otázky“.

Evian, neúspěch emigrace a radikalizace

V červenci 1938 se na konferenci v Evianu sešlo 32 zemí, aby diskutovaly o židovských uprchlících. Většina odmítla zvýšit imigrační kvóty; pouze Dominikánská republika nabídla půdu pro 100 000, i když bylo usazeno jen několik stovek.

Nacistická propaganda se radovala: „Židé na prodej – nikdo je nechce.“ Sionističtí delegáti se zaměřili výhradně na Palestinu a odmítli jiné destinace. Neúspěch emigrace přispěl k nacistickému posunu od vyhoštění k vyhlazování.

Kontakt Eichmann–Haganah

V roce 1937 se agent Haganahu Feivel Polkes setkal s Eichmannem a Herbertem Hagenem. Polkes požádal o zbraně a nacistickou pomoc proti Britům, považujíc Brity za společného nepřítele. Eichmann a Hagen cestovali do Palestiny pod falešnými identitami, byli Brity vyhoštěni a znovu se setkali s Polkesem v Káhiře. K žádné dohodě nedošlo, ale epizoda ilustruje pragmatismus – a zoufalství – obou stran.

Stíny minulosti

Před genocidou zahrnovala nacistická politika:

- **Systematické vyvlastňování** (arizace židovského majetku).
- **Ztráta občanství** (Norimberské zákony).
- **Duální právní systémy** (Židé vs. Árijci).
- **Libovolné zadržování** (rané tábory).

Pozorovatelé zaznamenávají strukturální paralely v dnešní Izraeli/Palestině: vyvlastňování půdy, odepírání občanství, oddělené právní systémy pro osadníky a Palestince a administrativní zadržování.

Závěr: Dvě tváře rasového nacionalismu

Sionismus a nacismus, ačkoliv se liší ve výsledku, sdílely společný rámec: oba byly etnonacionalistické projekty, které odmítaly asimilaci, oslavovaly oddělení a definovaly identitu biologicky.

Medaile *Der Angriff* s hákovým křížem a Davidovou hvězdou je více než jen kuriozitou pro sběratele – je připomínkou, že evropský antisemitismus nebyl vyřešen v Evropě, ale exportován do Palestiny, kde se Palestinci stali oběťmi „řešení“ navrženého dvěma rasově-nacionalistickými ideologiemi.

Reference

- *Der Angriff* (Berlín), čísla 226–237 (26. září–9. října 1934).
- Memorandum Sionistické federace Německa Adolfu Hitlerovi, 21. června 1933.
- Dohoda Haavara, 25. srpna 1933.
- Záznamy z konference v Evianu, červenec 1938.
- Eichmannovo svědectví (Jeruzalémský proces, 1961).
- Boas, Jacob. *Nacista cestuje do Palestiny a vypráví o tom v Der Angriff*. History Today, 1980.
- Brenner, Lenni. *Sionismus v době diktátorů*. Londýn: Croom Helm, 1983.
- Black, Edwin. *Dohoda o převodu: Dramatický příběh paktu mezi Třetí říší a židovskou Palestinou*. New York: Macmillan, 1984.
- Nicosia, Francis. *Třetí říše a palestinská otázka*. Austin: University of Texas Press, 1985.
- Segev, Tom. *Sedmý milion: Izraelci a holocaust*. New York: Hill and Wang, 1991.

- Cesarani, David. *Eichmann: Jeho život a zločiny*. Londýn: Heinemann, 2004.
- Laqueur, Walter. *Historie sionismu*. Londýn: Tauris, 2003 [původně 1972].
- Longerich, Peter. *Holocaust: Nacistické pronásledování a vraždění Židů*. Oxford: OUP, 2010.